

МЕЃУНАРОДЕН ЦЕНТАР ЗА СЛАВЈАНСКА ПРОСВЕТА - СВЕТИ НИКОЛЕ

**«МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК - ЗАПАД»**  
(ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА)

**СПИСАНИЕ**  
на научни трудови

**ДЕСЕТТА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА  
МЕЃУНАРОДЕН СЛАВЈАНСКИ УНИВЕРЗИТЕТ  
„ГАВРИЛО РОМАНОВИЧ ДЕРЖАВИН“**

*Година VI*

*Број 2*

*Април 2019*

- СВЕТИ НИКОЛЕ, Р. МАКЕДОНИЈА -  
- 2019 -

**Издавач:** Меѓународен Центар за Славјанска Просвета - Свети Николе

**За издавачот:** Михаела Ѓорчева, директор

**Наслов:** «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК - ЗАПАД» (ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА)

**Организационен одбор:**

Претседател: Доц. д-р Јордан Ѓорчев  
Заменик претседател: Проф. д-р Владислав М. Јурјев  
Член: м-р Борче Серафимовски

**Уредувачки одбор:**

Проф. д-р Ленче Петреска - Република Северна Македонија  
Проф. д-р Александар Илиевски - Република Северна Македонија  
Проф. д-р Мирослав Крстиќ - Република Србија  
Проф. д-р Момчило Симоновиќ - Република Србија  
Проф. д-р Тодор Галунов - Република Бугарија  
Проф. д-р Даниела Тасевска - Република Бугарија  
Доц. д-р Хаџиб Салкич - Република Босна и Херцеговина  
Проф. д-р Татјана Осадчаја - Руска Федерација  
Доц. д-р Вера Шунаева - Руска Федерација

**Технички раководител:** м-р Милена Спасовска

**Уредник:** Доц. д-р Јордан Ѓорчев

**Компјутерска обработка и дизајн:** Благој Митев, Кристијан Цанев, Адриано Панајотов

**ISSN (принт)** 1857-9299

**ISSN (онлајн)** 1857-9302

**Адреса на комисијата:** ул. Маршал Тито 77, Свети Николе, Р. Македонија

**Контакт телефон:** +389 (0)32 440 330

**Организациониот одбор им се заблагодарува на сите учесници за соработката!**

**Напомена:**

Организациониот одбор на Десеттата меѓународна научна конференција «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК-ЗАПАД» не одговара за можните повреди на авторските права на научните трудови објавени во списанието. Целосната одговорност за оригиналноста, автентичноста и лекторирањето на научните трудови објавени во списанието е на самите автори на трудовите.

Секој научен труд пред објавувањето во списанието «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК-ЗАПАД» е рецензиран од двајца анонимни рецензенти од соодветната научна област.

**Печати:** Печатница МЦСП, Свети Николе

**Тираж:** 100

МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ  
**ИСТОК - ЗАПАД**  
(ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА)



## СОДРЖИНА

<i>Илија Јованов</i> <b>ВЛИЈАНИЕТО НА КАЗНАТА ЗАТВОР ВО САНКЦИОНИРАЊЕ НА СТОРИТЕЛИТЕ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА</b>	<b>1</b>
<i>Марија Андреева</i> <b>ВЛИЈАНИЕТО НА ГОВОРОТ НА ОМРАЗА ВРЗ КРШЕЊЕТО НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА</b>	<b>7</b>
<i>Trajkovska Daniela</i> <b>NATIONAL SECURITY AND HUMAN RIGHTS WITH REFERENCE TO THE RIGHT TO PRIVACY AND THE PRO- TECTION OF PERSONAL DATA</b>	<b>13</b>
<i>Тодор Галунов</i> <b>ПОЛИТИКА БЕЗ ПАРТИИ (1934-1937)</b>	<b>17</b>
<i>Наташа Најденова Левиќ</i> <b>ПОИМ И ЗНАЧЕЊЕ НА МЕЃУНАРОДНАТА НАДЛЕЖНОСТ ВО ОДНОС НА ПРИЗНАВАЊЕТО НА БРАКОВИТЕ СКЛУЧЕНИ ВО СТРАНСТВО</b>	<b>23</b>
<i>Наташа Најденова Левиќ</i> <b>СТРУКТУРА НА НОРМАТА ЗА МЕЃУНАРОДНА НАДЛЕЖНОСТ</b>	<b>29</b>
<i>Емилија Ицоска</i> <b>ОСНОВНИ НАЧЕЛА НА ЕВРОПСКАТА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА</b>	<b>35</b>
<i>Ѓоко Стрезовски</i> <b>ОБЛИГАЦИОНИТЕ ДОГОВОРИ КАКО ЗАКОНСКИ ОСНОВ ЗА РЕДЕФИНИРАЊЕ НА МОНОПОЛСКАТА ПОЗИЦИЈА НА ЈАВНИТЕ КОМУНАЛНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО СЕРВИСИРАЊЕТО НА ДЕЛ ОД КОМУНАЛНИТЕ УСЛУГИ</b>	<b>41</b>
<i>Марјан Кицев</i> <b>ПОЛИТИКОЛОШКИ ПОИМ НА ЈАВНИОТ РЕД И МИР</b>	<b>49</b>
<i>Златко Кузманов</i> <b>НОВИТЕ ДИМЕНЗИИ НА ВОЈНАТА ВО КОНТЕКСТ НА ГЛОБАЛНИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ</b>	<b>55</b>
<i>Лиљана Миланова</i> <b>МЕЃУНАРОДНО-ПРАВНА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА-ЖРТВИ НА ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ</b>	<b>63</b>
<i>Благица Кицева</i> <i>Александар Илиевски</i> <b>ТЕХНИКИ ЗА ПРЕГОВАРАЊЕ ЗА ПОСТИГНУВАЊЕ НА ОХРИДСКИОТ РАМКОВЕН ДОГОВОР</b>	<b>69</b>

<i>Ана Чичаковска Анастасова</i> <b>ПРАВНА РАМКА ЗА ПРЕВЕНЦИЈА, ЗАШТИТА И СПРЕЧУВАЊЕ НА НАСИЛСТВА ВРЗ ДЕЦАТАВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРАВЕН ПОРЕДОК</b>	<b>75</b>
<i>Sabina Dana</i> <i>Sadeta Eminović</i> <b>ZAKONSKI OKVIRI TURIZMA NA KOSOVU</b>	<b>81</b>
<i>Sadeta Eminović</i> <i>Sabina Dana</i> <b>ZAKONSKE REGULATIVE ZA RAD NACIONALNIH RESTORANA</b>	<b>87</b>
<i>Ерика Пешкоска</i> <b>ТЕК НА ВОНПАРНИЧНА ПОСТАПКА, ИМПЛЕМЕНТИРАНА ВО МАКЕДОНСКОТО ПРАВОСУДСТВО</b>	<b>93</b>
<i>Живко Митревски</i> <b>ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИЦИ , ИДНИ НАСОКИ ВО КОЛЕКТИВНОТО ПРЕГОВАРАЊЕ</b>	<b>99</b>
<i>Александар Митревски</i> <b>НУЖНОСТА НА ПОСЕБНИТЕ ИСТРАЖНИ МЕРКИ</b>	<b>105</b>
<i>Александар Митревски</i> <b>ЕТИОЛОГИЈА НА КРИМИНАЛИТЕТ</b>	<b>111</b>
<i>Anis H. Bajrektarević</i> <b>THE SINO-US TRADE WAR – WHY CHINA CAN'T WIN IT</b>	<b>117</b>
<i>Ерика Пешкоска</i> <b>ПОСТАПКА ЗА ИЗЗЕМАЊЕ НА СУДИИ ЗА ФЕР И ПРАВИЧНО СУДЕЊЕ ВО МАКЕДОНСКОТО СУДСТВО</b>	<b>121</b>
<i>Борминцева А.С.</i> <b>ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ И ПРИМЕНЕНИЯ ЮВЕНАЛНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ НА ПРИМЕРЕ ЛИПЕЦКОЙ ОБЛАСТИ</b>	<b>127</b>
<i>Зорица Стоилева</i> <i>Дијана Ѓорѓиева</i> <b>АРБИТРАЖНА ОДЛУКА И НЕЈЗИНО ПРАВНО ДЕЈСТВО</b>	<b>133</b>
<i>Јагода Митревска</i> <b>МЕСТОТО НА ИЗБОРИТЕ ВО ДЕМОКРАТСКИОТ ПОЛИТИЧКИ ПРОЦЕС ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА</b>	<b>139</b>
<i>Арсим Драгај</i> <i>Берат Аќифи</i> <b>КАЗНЕНО-ПРАВНАТА ЗАШТИТА НА ПРАВАТА НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ СПОРЕД РЕГУЛАТИВАТА</b>	<b>145</b>

<i>Оливера Крстевска</i> <i>Александар Крстевски</i> <b>УПРАВУВАЊЕ СО ЕКОЛОШКИ ЗАГРОЗУВАЧКИ И ОПАСЕН ОТПАД</b>	<b>151</b>
<i>Оливера Крстевска</i> <i>Александар Крстевски</i> <b>ГРАЃАНИ НА УНИЈАТА И НИВНИТЕ ПРАВА</b>	<b>161</b>
<i>Марија Гроздановска</i> <b>НАЧЕЛАТА НА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА И СПОГОДУВАЊЕТО</b>	<b>165</b>
<i>Марија Гроздановска</i> <b>СПОГОДУВАЊЕТО ВО КРИВИЧНИТЕ ПОСТАПКИ НА ДЕЛ ОД ДРЖАВИТЕ ВО ЈУГОЗАПАДЕН БАЛКАН</b>	<b>171</b>
<i>Александра Средовска Лозановски</i> <b>ОПШТАТА РЕГУЛАТИВА ЗА ЗАШТИТА НА ЛИЧНИ ПОДАТОЦИ НА ЕУ 2016/679 И ПОСЕБНИТЕ КАТЕГОРИИ НА ЛИЧНИ ПОДАТОЦИ</b>	<b>179</b>
<i>Александар Јовановски</i> <b>МЕНАЏЕРСКИТЕ ДОГОВОРИ КАКО МОДЕЛ НА ФИНАНСИРАЊЕ ВО ЈАВНИТЕ ПРИВАТНИ ПАРТНЕРСТВА</b>	<b>185</b>
<i>Никола Ѓоршоски</i> <b>БАЗИЧНИ КОМПОНЕНТИ И ИДЕОЛОШКА ОРИЕНТАЦИЈА НА СЕЛАФИСТИЧКАТА ГРАНКА НА ПОЛИТИЧКИОТ ИСЛАМ</b>	<b>191</b>
<i>Трајко А. Витанов</i> <b>МЕЃУНАРОДНА КАЗНЕНОПРАВНА МЕЃУСЕБНА ПОМОШ НА КАЗНЕНОПРАВНИ ПРАШАЊА ВО КАЗНЕНОТО ПРАВО</b>	<b>199</b>
<i>Сашко Милев</i> <b>ПРАВНИ СРЕДСТВА ВО ПРЕКРШОЧНАТА ПОСТАПКА ПРЕД ПРЕКРШОЧНИТЕ ОРГАНИ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА</b>	<b>207</b>
<i>Гуле Гулев</i> <i>Билјана Стефковска</i> <b>МОТИВАЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ ВО ДРЖАВНА СЛУЖБА</b>	<b>215</b>
<i>Васко Стамевски</i> <i>Елизабета Стамевска</i> <b>ИНТЕГРИТЕТ НА СУДСКАТА ВЛАСТ И СПРЕЧУВАЊЕ НА НЕЈЗИНАТА ЗЛОУПОТРЕБА</b>	<b>221</b>
<i>Ана Наумовска</i> <b>НЕУТРАЛНОСТА ВО МЕЃУНАРОДНОТО ЈАВНО ПРАВО</b>	<b>229</b>
<i>Ана Наумовска</i> <b>РАЗЛИКИ ПОМЕЃУ БИЛАТЕРАЛНАТА И МУЛТИЛАТЕРАЛНАТА ДИПЛОМАТИЈА</b>	<b>235</b>

---

*Sanja Arežina*

**РАЃАЊЕ MULTIPOLARNOG SVETSKOG PORETKA – USPON  
NR KINE I ODGOVOR SAD**

**241**

---

*Иван Ефремовски*

*Јулијана Силјаноска*

*Елена Златева*

**ПРОМЕНИТЕ, ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА И  
АМБИВАЛЕНТНОТО ОДНЕСУВАЊЕ**

**249**

---

*Иван Ефремовски*

**ТЕОРЕТСКИ РАКУРС КОН ВРЕДНОСТИТЕ ВО ЈАВНАТА  
АДМИНИСТРАЦИЈА**

**255**

---

*Тони Ѓоргиев*

*Гоце Стоиловски*

**ЧОВЕКОВИТЕ СЛОБОДИ И ПРАВА ОД СЕГАШНОСТА ВО  
СОВРЕМЕНИОТ СВЕТ ОД ИДНИНАТА**

**263**

---







ОБЛАСТ  
**ПРАВО И**  
**ПОЛИТИКОЛОГИЈА**

Доц. д-р Тони Ѓоргиев  
Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“ - Скопје  
Република Северна Македонија

М-р Гоце Стоиловски  
Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“ - Скопје  
Република Северна Македонија

## ЧОВЕКОВИТЕ СЛОБОДИ И ПРАВА ОД СЕГАШНОСТА ВО СОВРЕМЕНИОТ СВЕТ ОД ИДНИНАТА

**Апстракт:** Заедничкиот универзален систем од вредности посветен на светоста на животот која обезбедува рамка за изградба на систем на човекови права, заштитен со меѓународно-прифатените норми и стандарди е основата на концептот на човековите права, но колку можат да бидат заштитени истите во време на широко воспоставени надзорни камери, што овозможуваат следење на движењето на секој граѓанин. На сличен начин, човековите права гарантираат рамноправност, како што е еднаквата заштита од сите форми на дискриминација во остварувањето на сите човекови права, вклучувајќи ја и целосната рамноправност меѓу жените и мажите во време кога се воведува трет пол?

**Клучни зборови:** човек, право, слобода, модерен свет

## HUMAN FREEDOMS AND RIGHTS FROM THE PRESENT IN THE CONTEMPORARY WORLD FROM THE FUTURE

**Abstract:** A common universal value system dedicated to the holiness of life that provides a framework for building a human rights system, protected by internationally accepted norms and standards, is the foundation of the human rights concept, but how much it can be protected during widespread surveillance cameras, which enable monitoring of the movement of each citizen. Similarly, human rights guarantee equality, such as equal protection from all forms of discrimination in the enjoyment of all human rights, including the full equality of women and men at the time of introducing a third gender?

**Keywords:** man, right, sunbath, modern world

### ВОВЕД

Вовременабрзразвојво човештвотосеразвиваитехнологијатаиопштеството. Во овој труд низ призмата на почитувањето и заштитата на човековите права ќе бидат третирани овие два развојни правци од аспект на денешната реалност во човековото живеење. Во насока на целосно остварување на сите човекови права преку истите се оспособуваат и им се дава моќ на поединците и на заедниците да бараат трансформација на општеството. Човековите права се највисок дострел во развојот на вредносниот систем на човекот и тие претставуваат сублимација на хуманата димензија на сите претходни учења (религиозни, филозовски, правни) и мерило на достигнутиот развој на човештвото. Човековите права се дефинираат како оние права кои се содржани во меѓународните акти и документи и прифатени од голем број на држави како составен дел од нивната национална легистатива.

Овој труд ќе овозможи поглед на работите од аспект на важноста од почитувањето и практичната примена на човековите права и слободи во делот на правото на приватност и правото за заштита од дискриминација во изменети услови на развиено и модерно општество со високи технолошки достигнувања.

## **РАЗБИРАЊЕ НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА ОД АСПЕКТ НА УНИВЕРЗАЛНАТА ДЕКЛАРАЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА**

Универзалната декларација за човекови права (УДХР) произлезе директно од искуството од Втората светска војна и го претставува првото глобално изразување на права на коишто, по својата природа имаат право сите човечки суштества.<sup>1</sup>

Декларацијата се состои од 30 члена коишто се елаборирани во подоцнежни меѓународни договори, регионални инструменти за човекови права, национални уставни закони.

Според Универзалната декларација за човекови права, човековите права можат да се преклопуваат едни со други и тие се ограничени со правата и слободите на другите или поради потребите за заштита на моралот, јавниот ред и општата благосостојба во едно демократско општество. Човековите права на другите мора да се почитуваат, не само да се толерираат како и дека човековите права не смеат да се користат за прекршување на други човекови права<sup>2</sup>.

## **ПРАВАТА НА ЧОВЕКОТ НИЗ ПРИЗМАТА НА ЕВРОПСКАТА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА**

Советот на Европа, преземајќи ја иницијативата од Универзалната декларација, ја создаде Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи (ЕКЧП), тоа е целото име на Конвенцијата.<sup>3</sup>

ЕКЧП и нејзините протоколи ги гарантираат правото на живот, слобода и безбедност на личноста, правично судење во граѓанско-правни и кривично-правни работи, глас и да се биде кандидат на избори, слобода на мисла, свест и вероисповест, слобода на изразување (вклучително слобода на медиумите), имот или мирно уживање на имотот, слобода на собирање и здружување.

ЕКЧП и нејзините протоколи забрануваат тортура, нечовечно или понижувачко постапување или казнување, смртна казна, ропство и присилен труд, дискриминација во уживањето на правата и слободите гарантирани во Конвенцијата и протерување на сопствените државјани или да им се откаже влез колективно протерување на странци. Човековите права се особено важни во односите меѓу луѓето и државата.

## **ВИДЕО НАДЗОР**

Во насока на почитување на човековите права и заштита на приватноста видео надзорот над граѓаните мора да биде регулиран со строги правила и ограничувања.

1. Меѓународната повелба за човекови права се состои од Универзалната декларација за човекови права, Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права и Меѓународниот пакт за граѓански и политички права и неговите два Факултативни протоколи.

2. Види повеќе на [www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR/Translations/eng.pdf](http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR/Translations/eng.pdf).

3. Таа беше отворена за потпишување од страна на тогашните 15 држави членки во 1950 година.

Основни принципи врз кои треба да биде воспоставен видео надзорот се следните:

- » Информирање на граѓаните/воспоставувачот на видео надзорот мора да ги информира граѓаните за постоењето на видео надзорот, технологијата и техниката којашто се користи, целта на надгледувањето и останатите елементи кои се важни. Доколку граѓаните не бидат информирани недвосмислено се нарушува нивната приватност. Исклучок е тајното надгледување и истражување со цел откривање и спречување на можни извршители на незаконски дејствија.
- » Временско и просторно ограничување на надзорот. Доколу не се ограничи просторот и времето каде и кога може граѓанинот да се надгледува истотака се нарушува неговата приватност.
- » Надзор без злоупотреба на податоците собрани од истиот и нивна строга употреба само за целта поради која истиот е воспоставен под однепред утврдени правила прифатливи и за надгледувачот и надледуваното лице.

### ***Почитување на правото на приватност кај граѓаните***

Развојот на електронските комуникации, воведувањето на комјутерите и видео надзорот, даваат нова димензија во животот на граѓаните.

Можноста за користење на разновидните апарати за остварување на комуникација, која не мора да биде (а по правило и не е) строго професионална, отвара многу прашања за заштитата на приватноста на граѓаните.

Денес видео надзорот е распространет насекаде и сето тоа бара воспоставување на строги, пременливи и прифатливи правила за неговата употреба со цел избегнување на негова злоупотреба односно употреба надвор од неговата однапред уредена потреба.

## **ТЕХНОЛОШКИОТ РАЗВОЈ ВО ФУНКЦИЈА НА ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА КОНТРОЛА НАД ЛУЃЕТО**

### ***Со системот за надзор и бодување на луѓето се очекува Кина брзо да зачекори во иднината***

Во Кина моментално се спроведува пилот проект за воведување на систем за надзор и бодување на луѓето. Овој пилот преоект се планира да се стави во нормалана функција во почетокот на 2020 година и би бил најмоќниот технолошки систем во светот наменет за препознавање лица<sup>4</sup>.

Со мрежата од 200 милиони надзорни камери поставени ширум Кина (400 милиони ќе бидат инсталирани до 2020 година), се обезбедува целосен надзор и нема место каде што може некој да се скрие, односно се ќе биде подложно на надзор и проценка. Со овој нов кинески систем според податоци собрани од надзорните камери, социјалните мрежи и сите други можни бази на податоци ќе се врши своевидно оценување на граѓаните, односно оценување на нивниот општествен кредибилитет, што Комунистичката партија на Кина го нарекува – „општествен кредит“.<sup>5</sup>

Проектот ќе им овозможи на кредибилните граѓани „слободно да чекорат

4. Види повеќе во „Guo, Pingxin; Sun, Qiangnan (April 1987). "General review of computer technology and application in China". Computers in Industry.

5. Види повеќе во „Hatton, Celia (2015-10-26). "China sets up huge 'social credit' system" BBC News. Retrieved 2018-01-05".

под небото“, додека на оние во кои општеството нема доверба ќе им биде тешко да направат еден единствен чекор.<sup>6</sup> Доколку граѓанинот или граѓанката се однесува според воспоставените правила од страна на власата му се обезбедуваат бројни поволности, како евтини кредити, ВИП третмани во хотелите и на аеродромите, место на најдобрите универзитети, добро работно место... Во спротивно граѓанинот или граѓанката ќе бидат изолирани од општеството, без шанса да добијат кредит или работа во државна служба, со забрана за патување и своевиден куќен притвор<sup>7</sup>.

Овој систем за видео надзор, на кој се темели идејата за оценување на граѓаните е последно достигнување на техниката, за чие креирање обилно се користени иновациите од областа на вештачката интелигенција.<sup>8</sup> Доколку успее овој проект за воспоставување на надзор над луѓето, тоа ќе биде првата „дигитална диктатура“ што ќе ја види човештвото.

### ***Индија воведува проект за скенирање на очите и лицата на сите нејзини граѓани***

Во Индија со цел да се олесни работата на јавниот систем и да се создаде подобар надзор на граѓаните се воведува систем за скенирање на отисоците, зениците на очите и лицата на цвоите жители и на тој начин ќе се создаде биометриски систем од кои сите податоци ќе бидат споделувани со сите државни сектори<sup>9</sup>.

Поради многубројното населеление во Индија што изнесува околу 1,3 милијарди жители се создаваат многу проблеми во јавниот систем. Овој систем се спроведува преку проектот наречен „Аадхаар“ чија цел е создавање на идентификациска база на податоци со која се очекува да се намали корупцијата, лажното претставување и подобро контролирање на текот на јавните финансии.

### ***Полова дискриминација***

Како што полека се приближуваме на третата декада од 21-ви век, луѓето низ светот постепено стануваат свесни за интолеранцијата, опресијата и поделеноста. Сепак, жално е што се уште постојат места каде човечките и граѓански права секојдневно се прекршуваат на најнеподнослив начин и ниедна земја не е имуна на тоа.

### ***Директна полова дискриминација***

Директната полова дискриминација се јавува кога одредено лице е понеповолно третирано од останатите врз основа на полот, односно било или ќе биде изложено на ситуација на неповолно споредување. Таа вклучува понеповолен третман кога се работи за брачен или семеен статус.

### ***Индириктна полова дискриминација***

Индириктната полова дискриминација се јавува кога жените и мажите се навидум третирани еднакво, но ефектот од одредени барања, услови или практики наметнати од страна на работодавецот или давателот на услуги ги ставаат жените

6. Замислено е „Општествениот кредит“ да се мери во бодови, а за две години секој од 1,4 милијарди кинески граѓани истиот ќе го има и во зависност од неговото однесување ќе го намалува или зголемува.

7. Види повеќе во „China: No End to Tibet Surveillance Program“. Human Rights Watch. 2016-01-18. Retrieved 2018-11-08“.

8. Со помош на надзорните камери кои се опремени со системи за препознавање лица, скенирање на телото и гео-тракинг, овозможено е следење на движењето на секој граѓанин.

9. Види повеќе во „C. Beumier and M. Achery. Face verification from 3D and grey level clues. Pattern Recognition Letters, 22:1321.1329, 2001“.

или мажите во неповолна положба.

### **Воведување на „трет пол“ во насока на напредни опшества**

Воведување „трет пол“ во Шведска и Норвешка

Во Шведска од 2015 година е воведена третата категорија, наречена 'hen'. И расправата за воведување трета категорија во Шведска беше следена со одредени контраверзии но сепак помина.

Аргументите за воведување трета категорија беа за случаи кога полот воопшто не е битен за да биде спомнат, или пак кога лицето е трансродово. И на Норвежаните им се укажува можност да се идентификуваат онака како што сакаат или како што се чувствуваат.

### **Германија призна „трет пол“**

Германскиот закон кој беше изгласан во германскиот парламент им овозможува на луѓето кои билошки не се вклопуваат ни во машки ни во женски пол, да изберат трета опција во официјалните документи.

### **Австрија, покрај машки и женски, официјално воведува „трет пол“**

За лицата кои сметаат дека не се ниту машки ниту женски пол, ќе се воведат посебен назив во официјалните документи одлучи Уставниот суд на Австрија.

Со оваа одлука Австријците наскоро во регистерот на граѓани ќе можат да се запишат со „третиот“ полов идентитет, покрај веќе востановените машки и женски пол.

### **„Третиот пол“ во светот**

И други земји ги ажурираат законите за да ги препознаат интерсексуалците. Австралија, Нов Зеланд, Малта, Индија и Канада веќе преземаат мерки за решавање на проблемите со кои се соочуваат овуе граѓани.

ОН вели дека до 1.7% од луѓето во светот се родени со интерсексуални особини, или оваа бројка е еднаква на оние кои имаат црвена коса. Ова е сепак различно од родовиот идентитет на лицето или нивната сексуална ориентација<sup>10</sup>.

## **ЗАКЛУЧОК**

Непосредната заштита на правата на граѓаните, вклучувајќи ја и заштитата на приватноста и заштитата од дискриминација, неминовно бара доследно остварување меѓународната правна регулатива која одлучува за заштитата на индивидуалните права и слободи на граѓаните.

За таа цел нужно е пред се, комплетирање и зајакнување на легислативата како фундамент за ефикасно практично дејствување но и истовремено зајакнување на капацитетите на професионалците кои работаат во институциите на државно и централно ниво се со цел да се избалансира јазот којшто може да се појави меѓу примената на човековите права и новите вредности создадени како резултат на развиено опшество и воспоставување на модерна технологија.

Одгледна точка на ефикасност, кинескиот систем за надгледување е импресивен. Но, заканата од тоа да се користи на зловни или неетички начини е многу реална. Доколку не се правилно регулирани, ваквите екстензивни системи за мониторинг би можеле драматично да влијаат врз приватноста и безбедноста на луѓето.

10. Види повеќе во „Farida Faisal, 2011, Public Policy and Gender Mainstreaming Strategy: Redressing Gender Inequality“.



Неизбежно се поставува прашањето кога „Големиот Брат“ гледа се, кој ги води неговите очи и како се одразува сето тоа на елементарните човекови права? Оваа технологија иако може да биде од голема помош, може целосно да го уништи правото на приватност и да ги загрози животите на луѓето.

Воведувањето на системот „Аадхаар“ започнало во 2009 година и до сега задолжителното биометриско скенирање го имаат поминато 99% од жителите на Индија. Меѓу најголемите недостатоци на овој систем а и најголем негов проблем е нарушувањето на приватноста кај луѓето. Многу често се случува податоците од овој систем неовластено да протечат во јавноста.

За припадниците на ЛГТБ воведувањето на трет пол не е доволно и потребна е уште поголема либерализација во тој дел односно укинување на административните услови како на пример потребата на сертификат од лекар кој докажува дека тоа лице е интерсексуално. Бараа закон кој ќе им го олесни животот на луѓето кои не се идентификуваат со полот со кој се родени и истиот го добија но бараат уште полесно стекнување на статусот на „трет пол“. Интерсексуалните луѓе се родени со репродуктивна аномалија која не се вклопува во типични дефиниции за женско или машко тело. Ова се однесува на лицата кои се родени со машки и женски гениталии или ги имаат и двата XX и XY хромозоми во своите клетки. Кај некои луѓе оваа состојба се открива при раѓањето, но некои ја откриваат дури во пубертет или подоцна кога ќе се соочат со проблеми со плодноста.

Во последно време општеството и технологијата се развиваат со брзи чекори и се почесто се поставува прашањето дали нивото на нивниот развој може да се следи од аспект на почитување и заштита на човековите права.

## ЛИТЕРАТУРА

1. Falk, Richard. *Human Rights Horizons: the Pursuit of Justice in a Globalizing World* (New York: Routledge, 2000);
2. [www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR/Translations/eng.pdf](http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR/Translations/eng.pdf).
3. Guo, Pingxin; Sun, Qiangnan (April 1987). "General review of computer technology and application in China". *Computers in Industry*;
4. Hatton, Celia (2015-10-26). "China sets up huge 'social credit' system" *BBC News*. Retrieved 2018-01-05;
5. China: No End to Tibet Surveillance Program". *Human Rights Watch*. 2016-01-18. Retrieved 2018-11-08;
6. C. Beumier and M. Acheroy. Face verification from 3D and grey level clues. *Pattern Recognition Letters*, 22:1321.1329, 2001;
7. Eagly, A.H. 1987. Sex differences in social behavior: A Social-role interpretation. Hillsdale, NJ: Erlbaum;
8. Директива 97/80/ЕЦ за теретот на докажување во случаевите на дискриминација врз основа на полот;
9. Glick, P., Zion, C. & Nelson, C. 1988. What mediates sex discrimination in hiring decisions? *Journal of Personality and Social Psychology*, 55;
10. Farida Faisal, 2011, *Public Policy and Gender Mainstreaming Strategy: Redressing Gender Inequality*;